

АНОТАЦІЯ

Ван Юаньсінь. Формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики та хореографії. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 Освіта, за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. - Київ, 2021.

Зміст анотації

У дисертації досліджено актуальну проблему формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії в процесі фахової підготовки, враховано сучасні гуманістичні тенденції, що детермінують наявність певного комплексу професійно-особистісних якостей у суб'єктів мистецької освіти. Проаналізовано значення формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії для здійснення продуктивної діяльності з учнями. У змісті поняття «музично-ритмічна компетентність» враховано міждисциплінарні зв'язки, специфіка виконання музичних творів для учнів шкільного віку, а також досягнення сучасної інформаційної техніки. З огляду на це, сформованість у студентів факультетів мистецтв музично-ритмічної компетентності доцільно розглядати як одну з важливих фахових характеристик сучасного вчителя музики та хореографії. Проведений аналіз змісту та сутності музично-ритмічної компетентності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів здійснений на основі системно-ціннісного, акмеологічного, конструктивного, гедоністичного, креативного підходів.

В основі організації процесу формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики та хореографії лежить структура, яка містить: інформаційно-спрямований, музично-розвивальний та результативно-творчий компоненти. Кожен із цих компонентів включає елементи, які

характеризують і розкривають їх сутнісні ознаки. Інформаційно-спрямований компонент характеризується змістом навчального матеріалу, що сприяє: точному відтворенню метро-ритмічних нотних позначень авторського тексту музичного твору, розвитку відчуття студентів мелодико-ритмічних ліній в інтонаційно-фразовому розвитку, рефлексії фахових знань і навчального досвіду студентів. Музично-розвивальний компонент охоплює форми, засоби та методи впливу на емоційний інтелект студентів та дозволяє розкрити сутність процесу розвитку їхньої музикальності, що має багатоаспектний характер і скеровує фахово-технологічне та методичне забезпечення цього процесу. Третій структурний компонент – результативно-творчий, акумулює функціонування всієї структурної моделі формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики та хореографії. Цей важливий компонент сприяє створенню творчого мікроклімату, заохочення студентів до творчого співробітництва під час виконання навчально-творчих завдань з використанням засобів мультимедіа, сучасних комп'ютерних технологій і залученням інноваційних методів і форм творчої роботи з учнями.

Розроблено критерії музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики та хореографії, а саме: ступінь мотиваційної спрямованості установки на набуття музично-ритмічної компетентності (показники: наявність фахової спрямованості на музично-педагогічну діяльність, здатність оперувати музично-педагогічними знаннями й уміннями під час засвоєння прийомів і методів музично-ритмічного розвитку учнів, ступінь оволодіння інноваційними педагогічними технологіями); міра сформованості перцептивних і виконавських умінь (показники: рівень розвитку ритмічного чуття, наявність уміння оперувати внутрішніми слуховими уявленнями, здатність до диференційованого вибору форм і методів музично-ритмічного розвитку учнів); міра здатності до педагогічної творчості (показники: уміння використовувати виражальні засоби музичного ритму під час створення інтерпретації музичних творів, наявність уміння використовувати можливості засобів мультимедіа та сучасних

комп'ютерних технологій, здатність до творчого самовираження у репетиційній діяльності з учнями).

Основними принциповими положеннями музично-ритмічної компетентності визначено: стимуляцію граничної слухової активності майбутнього вчителя на виконання певного руху в процесі музично-хореографічної діяльності, комплексне засвоєння музично-ритмічних навичок та темпо-ритмічної сценічної дії, спонукання до рефлексивного сприйняття мистецьких творів.

Розроблені та впровадженні педагогічні умови формування музично-ритмічної компетентності студентів факультетів мистецтв: підкріплення інтелектуальних операцій музично-ритмічною практикою через завершення внутрішньої діяльності зовнішньою; спрямованість на напрацювання музично-виконавської моторики (загострення почуття акцентів; напрацювання смислової одиниці в ритмічній організації музики); спонукання до поетичного домислювання, експресивно-поетичної "розшифровки" ритму, прагнення до напрацювання стійких навичок виконавської поведінки (метрична точність, ідеамоторика занять); націленість на усвідомлення музичного ритму через емоційно-змістовий матеріал; урізноманітнення (закріплення) різноманітної за складом суми метроритмічних малюнків і фігур у слухацькому досвіді вчителя (поліритмія, поліметр).

На констатувальному етапі експериментального дослідження, відповідно до визначених критеріїв та показників сформованості музично-ритмічної компетентності студентів, нами були розроблені та охарактеризовані рівні означеного феномена: високий, середній, низький. У результаті діагностування рівнів сформованості музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії було встановлено, що здебільшого студенти знаходились на низькому та середньому рівнях, високого рівня досягли 16,8% студентів. Отримані результати дозволили констатувати необхідність проведення спеціальної педагогічної роботи спрямованої на формування музично-ритмічної

компетентності майбутніх учителів музики і хореографії та розроблення методичного інструментарію для проведення формувального експерименту.

Формувальний експеримент проводився відповідно до розробленої поетапної методики, згідно моделі формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії впродовж трьох етапів – ознайомлювально-аналітичного, операційно-інтегрованого, корекційного. Кожен із етапів характеризувався відповідними навчальними завданнями з використанням засобів мультимедіа, сучасних комп'ютерних технологій, а також засобів педагогічного впливу.

Перший етап – ознайомлювально-аналітичний забезпечував формування інформаційно-спрямованого компонента музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії та ставив за мету спонукати студентів до засвоєння необхідних теоретичних понять, розгорнутого алгоритму прийомів і дій навчальної роботи над ритмом музичного твору, тощо. На цьому етапі провідними були методи: метод збагачення образно-слухового досвіду, метод асоціативного пошуку, метод розроблення графічного зображення музичних об'єктів, метод художньо-перцептивного аналізу тощо.

Другий етап – операційно-інтегрований сприяв формуванню музично-розвивального компонента музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії та був спрямований на накопичення умінь у студентів: аналітично сприймати музику через ритмічну складову емоційно-образного змісту музичного твору, читання ритмічних угруповань із використанням способів їх опрацювання в навчальній роботі над музичним твором, використання засобів мультимедіа та сучасних комп'ютерних технологій. Провідними методами даного етапу виявились: метод синхронно-синкретичного засвоєння ритмічних угруповань, метод варіативного вивчення складних музичних фрагментів, метод ескізного опрацювання музичних творів, метод емоційно-змістовного аналізу, рольові ігри на основі ритмічних вправ тощо.

Третій етап – корекційний був підпорядкований формуванню результативно-творчого компоненту сформованості музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії, та передбачав створення поліхудожнього середовища, простору осмислення результатів навчальної діяльності з використанням засобів мультимедіа та сучасних комп'ютерних технологій, оцінювання ступеню готовності до здійснення музично-педагогічної діяльності з учнями шкільного віку з метою внесення корективів. Основними методами цього етапу були: метод критичної оцінки даних, метод вільних асоціацій, метод стимулювання творчого самовираження, метод створення ритмічних вправ, метод порівняльно-зіставний, метод розроблення ритмічних вправ. Порівняльний аналіз вхідних і вихідних даних результатів проведеного формувального експерименту уможливив виявлення позитивної динаміки рівнів сформованості музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше: розроблені: компонентна структура, критерії, показники та методична модель музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії; визначено: наукові підходи, комплекс методів і прийомів; основні принципіві положення формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії оволодіння майбутніми вчителями музики і хореографії; розкрито сутність поняття «формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії»; подальший розвиток отримали: методи, прийоми та засоби комплексної діагностики та рівні сформованості музично-ритмічної компетентності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів; розширена теоретико-методологічна основа формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його теоретичні висновки та експериментальні результати можуть служити: для оновлення змісту навчальних курсів з методики музичної освіти, розробки методичних

рекомендацій з формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії. Виділені специфічні особливості підготовки студентів факультетів мистецтв до формування музично-ритмічної компетентності з урахуванням національних, ментальних і культурних особливостей, що дозволяє інтегрувати результати дослідження у світове освітнє мистецьке середовище.

Ключові слова: музично-ритмічна компетентність, майбутні вчителі музики та хореографії, фахова підготовка, компонентна структура, методична модель, експеримент.

SUMMARY

Wang Yuanxin. Formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 01 Education, specialty 014 Secondary education (Music). MP Drahomanov National Pedagogical University. - Kyiv, 2021.

Annotation content

The dissertation investigates the current problem of formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography in the process of professional training, takes into account modern humanistic tendencies that determine the presence of a certain set of professional and personal qualities in art education. The significance of the formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography for productive activities with students is analyzed. The concept of "musical-rhythmic competence" takes into account interdisciplinary links, the specifics of performing musical works for school-age students, as well as the achievements of modern information technology. In view of this, the formation of students of the faculties of arts of musical-rhythmic competence should be considered as one of the important professional characteristics of a modern teacher of music and choreography. The analysis of the content and essence of musical-rhythmic

competence of students of faculties of arts of pedagogical universities is carried out on the basis of system-value, acmeological, constructive, hedonistic, creative approaches.

The organization of the process of formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography is based on the structure, which contains: information-oriented, musical-developmental and productive-creative components. Each of these components includes elements that characterize and reveal their essential features. Information-oriented component is characterized by the content of educational material, which contributes to: accurate reproduction of metro-rhythmic musical notation of the author's text of the musical work, the development of students' melodic-rhythmic lines in intonation and phrase development, reflection of professional knowledge and learning experience. The musical-developmental component covers the forms, means and methods of influencing the emotional intelligence of students and allows to reveal the essence of the process of development of their musicality, which has a multifaceted nature and directs professional-technological and methodological support of this process. The third structural component - productive and creative, accumulates the functioning of the entire structural model of the formation of musical and rhythmic competence of future teachers of music and choreography. This important component contributes to the creation of a creative microclimate, encouraging students to creative cooperation in the implementation of educational and creative tasks using multimedia, modern computer technology and the involvement of innovative methods and forms of creative work with students.

Criteria for musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography have been developed, namely: the degree of motivational orientation of the installation to acquire musical-rhythmic competence (indicators: professional orientation to musical-pedagogical activity, ability to operate with musical-pedagogical knowledge and skills. methods of musical and rhythmic development of students, the degree of mastery of innovative pedagogical technologies); the degree of formation of perceptual and performing skills (indicators: the level of development of rhythmic sense, the ability to operate with internal auditory representations, the ability

to differentiated choice of forms and methods of musical and rhythmic development of students); measure of ability to pedagogical creativity (indicators: the ability to use expressive means of musical rhythm when creating interpretations of musical works, the ability to use the possibilities of multimedia and modern computer technology, the ability to express themselves creatively in rehearsals with students).

The main principles of musical-rhythmic competence are: stimulation of the maximum auditory activity of the future teacher to perform a certain movement in the process of musical and choreographic activities, comprehensive mastering of musical-rhythmic skills and tempo-rhythmic stage action, encouraging reflective perception of works of art.

The pedagogical conditions for the formation of musical-rhythmic competence of students of the faculties of arts have been developed and implemented: reinforcement of intellectual operations by musical-rhythmic practice through the completion of internal and external activities; focus on the development of musical-performing motility (sharpening the sense of accents; the development of the semantic unit in the rhythmic organization of music); encouragement to poetic conjecture, expressive-poetic "deciphering" of rhythm, the desire to develop stable skills of performing behavior (metric accuracy, ideomotor skills); focus on awareness of musical rhythm through emotional and semantic material; diversification (consolidation) of a heterogeneous sum of metrorhythmic drawings and figures in the teacher's listening experience (polyrhythm, polymer).

At the ascertaining stage of the experimental research, in accordance with the defined criteria and indicators of the formation of musical-rhythmic competence of students, we have developed and characterized the levels of this phenomenon: high, medium, low. As a result of diagnosing the levels of formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography, it was found that most students were at low and medium levels, 16,8% of students reached a high level. The obtained results allowed to state the need for special pedagogical work aimed at forming the musical-rhythmic competence of future teachers of music and

choreography and the development of methodological tools for conducting a formative experiment.

The formative experiment was conducted in accordance with the developed step-by-step methodology, according to the model of formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography during three stages - introductory-analytical, operational-integrated, corrective. Each of the stages was characterized by appropriate learning tasks using multimedia tools, modern computer technology, as well as means of pedagogical influence.

The first stage - introductory-analytical provided the formation of information-oriented component of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography and aimed to encourage students to learn the necessary theoretical concepts, detailed algorithm of techniques and actions of educational work on the rhythm of music, etc. At this stage, the leading methods were: the method of enriching the visual experience, the method of associative search, the method of developing a graphic image of musical objects, the method of artistic and perceptual analysis, and so on.

The second stage - operational-integrated contributed to the formation of musical-developmental component of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography and was aimed at gaining skills in students: analytically perceive music through the rhythmic component of emotional and figurative content of musical work. elaboration in educational work on musical works, use of multimedia and modern computer technologies. The leading methods of this stage were: the method of synchronous-syncretic assimilation of rhythmic groups, the method of variable study of complex musical fragments, the method of sketch processing of musical works, the method of emotional analysis, role-playing games based on rhythmic exercises and more.

The third stage - correctional was subordinated to the formation of productive and creative component of the musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography, and provided for the creation of polyartistic environment, space for understanding the results of educational activities using multimedia and

modern computer technology. -pedagogical activities with school-age students in order to make adjustments. The main methods of this stage were: the method of critical evaluation of data, the method of free associations, the method of stimulating creative self-expression, the method of creating rhythmic exercises, the method of comparative comparison, the method of developing rhythmic exercises. Comparative analysis of input and output data of the results of the formative experiment allowed to identify the positive dynamics of the levels of formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography.

The scientific novelty and theoretical significance of the results of the study is that for the first time: developed: component structure, criteria, indicators and methodological model of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography; identified: scientific approaches, a set of methods and techniques; basic principles of formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography mastering of future teachers of music and choreography; the essence of the concept of "formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography" is revealed; further development was given to: methods, techniques and means of complex diagnostics and levels of formation of musical-rhythmic competence of students of faculties of arts of pedagogical universities; expanded theoretical and methodological basis for the formation of musical and rhythmic competence of future teachers of music and choreography.

The practical significance of the study is that its theoretical conclusions and experimental results can serve: to update the content of training courses on methods of music education, development of guidelines for the formation of musical-rhythmic competence of future teachers of music and choreography. Specific features of preparation of students of faculties of arts for formation of musical and rhythmic competence taking into account national, mental and cultural features that allows to integrate results of research into the world educational art environment are allocated.

Key words: musical-rhythmic competence, future teachers of music and choreography, professional training, component structure, methodical model, experiment.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Статті у фахових виданнях України

1. Ван Юаньсінь. Конструктивна складова музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського: педагогічні науки. №1 (64). Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2019. – С. 288-292.

2. Ван Юаньсінь. Музично-ритмічна компетентність як важлива умова фахової підготовки майбутніх учителів музики і хореографії. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2019. Вип. 25. С. 121-127.

3. Ван Юаньсінь. Гедоністичний підхід у музично-ритмічній компетентності майбутніх учителів музики і хореографії. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки: №3 (66), вересень 2019. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2019. ISSN 2518-7813. С. 274-278.

4. Комунікативний аспект формування музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Вип. 27 (2-2019). С. 163-167.

Стаття у науковому зарубіжному виданні

5. Ван Юаньсінь. Методика діагностики музично-ритмічної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії. Multidisciplinary Scientific journal: Paradigm of Knowledge: DOI 10.26886. Vol. 4 (48), 2021. Frankfurt 2021. P. 118-135. ISSN 2520-7474.

Праці апробаційного характеру

6. Ван Юаньсінь. Гуманістичний підхід до підготовки майбутніх учителів музики та хореографії. Сучасна мистецька освіта: матеріали II Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018 р. С. 164-166.

7. Ван Юаньсінь. Музично-ритмічне навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Сучасна мистецька освіта: матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019 р. С. 60-62.

8. Ван Юаньсінь. Значення компетентності у фаховій підготовці майбутніх учителів музики та хореографії. Сучасна мистецька освіта: матеріали IV Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020 р. С. 134-138.